

¹ Има сведения за познаване епоса на Омир и в Българското средновековие, но този въпрос тук няма да бъде разглеждан.

² Вж. за превода през XVIII в. като поле на литературна саморефлексия: Greg Clingham, *Translating Difference: The Example of Dryden's "Last Parting of Hector and Andromache"*. *Studies in the Literary Imagination*. Vol. 33, 2, 2000.

³ През 1856 г. излиза от печат преводът на Ф. Нюман, който е в насоката на възприемане на древния епос в аспекта на народната балада и съответно в нейния ритъм. В предговора към превода Нюман характеризира стила на Омир като подобен на старата английска балада. "The style of Homer himself is direct, popular, forcible, quaint, flowing, garrulous, abounding with formulas, redundant in particles and affirmatory interjections. . . . In all these respects it is similar to the old English ballad. . . . The moral qualities of Homer's style being like to those of the English ballad, we need a metre of the same genius. It must be fundamentally musical and popular. Only those metres which, by the very possession of these qualities, are liable to degenerate into doggerel, are suitable to reproduce the ancient Epic." Цитат по: Gilbert Highet, *The Classical Tradition: Greek and Roman Influences on Western Literature*. Oxford University Press. New York. 1985, p. 480.

⁴ В списанието „Чтения в Беседе любителей русского слова“ през 1813 г. е публикувано неговото писмо до С. С. Уваров, в което той пише: „Я надеюсь, что наконец почувствуем мы достоинство собственности нашей, и, ободренные отысканными в хладной Сибири богатыми золотыми рудами и драгоценными камнями, постараемся искать стихослагательных драгоценностей в отечественной словесности“. Цит. по изданието на Н. И. Гнедич...

⁵ Вж. привличането на идеите на дискурсивния анализ в изследването на стиха на Омир в Egbert J. Bakker, *Poetry in Speech: Orality and Homeric Discourse*, Ithaca, NY, 1997.

⁶ Вж. проучванията на генезиса на хекзаметъра и неговото родство с други древни епически размери в: M. L. West, *Introduction to Greek Metre*, Oxford University, New York, 1987.

⁷ James W. Halporn, Martin Ostwald, Thomas G. Rosenmeyer, *The Meters of Greek and Latin Poetry*, Indianapolis, 1963, 5.

⁸ Публикуван е през 1871 г. в сп. *Читалище*, издавано в Цариград. За дискусията вж. К. Величков, В. Пундев, М. Арнаудов, К. Топалов и др.

⁹ Тя е публикувана в сп. *Училищен преглед*, год. XXXV, септември, 1936 г.

¹⁰ „За Илиада“ ноември, XXXVI, кн. 9, 1937, 1176–1186.

¹¹ Разцветников, А. „Българският хекзаметър“. // *Просвета*, кн. 3, 1940. През 1942 г. студията излиза като отделно издание в библиотека „Вечни извори“.

¹² В статията си Разцветников цитира предговора на първото издание на превода на Мински в подкрепа на своята позиция и се изказва негативно за превода на Гнедич. Тази оценка е достатъчно симптоматична за промяната в разбирането на хекзаметъра. В стилистичен план – вече не филологическият, архаизиран и приповдигнат превод е адекватното преводаческо решение.

¹³ А. Разцветников е превел отделни песни или откъси от песни. Подходът му е бил избиращ и е представил *Илиадата* чрез някои от най-важните моменти. Тази стратегия е различна от проекта за пълен превод на епоса на Омир. Разликата в тях има пряко значение върху ритъма на стиха и трябва да се има предвид, когато се коментира изборът на преводаческо решение. Тук ще коментирам стиха на два пълни превода на *Илиада* – на Н. Вранчев, 1933, и на Бл. Димитрова и А. Милев, 1969.

¹⁴ Вж. по този въпрос: Кунчева, Р. „Общи европейски стихови форми в българската поезия“. // *Slowianska metryka rogowanawcza*, VI, IBL, Warszawa, 1995, 175–176.

¹⁵ Такова изключение е стихът: „та и Тезей, Евгеевий син, на безсмъртните равен“, в който цезурата разделя двусъставна синтагма, като с това тя не допринася за семантично изтъкване и обособяване на подчинения член на синтагмата.

¹⁶ Вж. по този въпрос: Carolyn Higbie, *Measure and Music: Enjambement and Sentence Structure in the Iliad*. Oxford University, 1990.